

Nagy Bori

Hol a boldogság mostanában?

11. Far East Film Festival, Udine

Az észak-olaszországi Udinében tizennegyedik alkalommal rendezték meg a távol-keleti filmek szemléjét, a *Far East Film Festival* (FEFF). Az amúgy csendes, nyugodt olasz kisváros ekkor felbolydul, napközben a keleti filmek kedvelőit a piros FEFF-es táskákról könnyedén felismerhetjük. Ők a filmcsemegéken kívül az olasz finomságokra is rávetik magukat. A mozi melletti pizzeria a filmek közti szünetekben megtelik, a fagyizókat is ellepik a mozirajongók, Udine óvárosának utcáin pedig a fesztivál tematikáját követő kirakodó vásárt húznak fel az első hétvégére. Esténként a város különböző pontjain lehet együtt mulatni más fesztivál-látogatókkal, akik többnyire olaszok, de sok ázsiait is lehet látni, sőt olykor még magyar szót is hallani. A fesztivál egyik különlegessége maga a mozi, ahol a filmeket vetítik. Talán furcsának tűnhet nekünk, magyaroknak, hogy egyetlen moziban vannak a vetítések, ám ehhez hozzátartozik, hogy ez a kisvárosi mozi bizony megszágyenít számos magyar filmszínházat, hiszen a földszint fölött három emelet magasodik, ám még így is sokszor nehézkes a bejutás. Udinében ilyenkor sokakat érdekel az ázsiai film.

És valóban sok különleges alkotást nézhet meg itt az ember. A felhozatal természetesen vegyes, mint minden fesztiválon, a Hollywoodot megszágyenítő szuperprodukciók mellett olyan filmeket is láthatunk, melyek még egy bölcsészkar filmszakjának vetítésén is kínosak lennének. A minőség változó, de szerencsére a filmek többsége igényes és élvezetes. Az FEFF-en populáris, azaz műfajfilmeket láthat a nagyérdemű. Választhattunk többek között történelmi dráma, romantikus komédia, thriller, vígjáték és kosztümös akciófilm közül. A legtöbb film egyetlen tematika körül forog, még ha ez elsőre nem is látszik egyértelműnek. Ezek a filmek majdnem mind arra vállalkoztak, hogy bemutassák, hogyan lehet az ember boldog. Mindegyik film a maga módján mesél a boldogságkeresésről, illetve a boldogság akadályairól. Hogyan lehetünk boldogok, ha csúnyák vagyunk? Vagy ha gyönyörű feleségünket nem tudjuk sem szeretni, sem gyermeket nemzeni neki? Boldogít-e a bosszú? Jobb lesz-e az életünk, ha szüleink gyilkosain vagy ellenségein bosszút állunk? Helyrehozható-e egy régi hiba azzal, hogy akkor, ha megismétlődni látszik, igyekszünk önkényesen beavatkozni? Feldolgozható-e a múlt, ha megismétlődését el tudjuk kerülni? Lehetséges-e az igaz szerelem, vagy biológiai kísérletekkel kell befolyásolnunk, hogy megtaláljuk az igazit? A szépség mire garancia? Mi a fontosabb, a problémákkal teli, ám igaz párkapcsolat, vagy születendő gyermekünk biztonsága? Ilyen és hasonló kérdéseket feszegettek az udinei fesztiválon bemutatott filmek, melyek nem egységes színvonalúak, de a zsűri válogatásának eredményeképp kirajzolódó kép azt mutatja, az ázsiaiak tudnak filmet csinálni, méghozzá nem is akármilyet.

A fesztivál egyik kiemelkedő alkotása minden bizonnyal az *A Frozen Flower* (r. Yoo Ha; Dél-Korea) című nagyszabású alkotás. Bevallom, félve ültem be a moziba, mikor azt olvastam, hogy az erotikus dráma egy dél-koreai dinasztia homoszexuális, feleségét megtermékenyíteni képtelen uralkodójának lelki gyötrődését meséli el, aki arra kényszerül, hogy férfi szeretőjét beengedje hitvesi ágyába annak érdekében, hogy utódjai szülessenek. Kétségeim azonban hamar elszálltak, a film ugyanis rendkívül izgalmas, fordulatokban gazdag történetszövése azonnal lenyűgözött. A színészi játék hibátlan, a film képei szemet gyönyörködtetőek, köszönhetően a táj és díszlet szépségének, valamint a csodálatos jelmezeknek. A téma és a kor miatt adott lenne a klasszikus távol-keleti harcművészet bemutatása, hiszen történelmi korban játszódó kosztümös filmről van szó. Ez azonban elmaradt, két jelenetet leszámítva, az egyikben az uralkodó összezsap szeretőjével, mikor rádöbben, hogy az beleszeretett feleségébe, a másikban a filmet lezáró leszámolás-jelenet

láthatjuk. A harc mindkét esetben igen gyenge, láthatóan nem fektettek a koreográfiára hangsúlyt, a vágás épp ezt igyekszik elpalástolni. De ezt nem lehet felróni a filmnek, hiszen nem a dinasztiai közötti háborúról szól, hanem egy kihegyezett belső konfliktusról, mely végül vérfürdőbe, és a két férfi főhős elkerülhetetlen halálába torkollik.

A másik kiemelkedő kosztümös film az *Ong Bak 2.* (r. Tony Jaa, Panna Rittikrai; Tájföld), melyre, mint nyitófilmre igen nagy várakozásokkal ültem be, ám némi csalódást éreztem. A film rendkívül látványos, és remek harcművészeti koreográfiákat láthatunk benne, melyeknél egyáltalán nem zavaró, hogy a főhős egy egész hadsereget képes egymaga legyőzni, hiszen ezek valóban szemet gyönyörködtető, tánchoz hasonlatos képek, melyekbe igen könnyű elmerülni. A harci jelenetek kimunkáltsága azonban a történet rovására megy. A film egy fiúról mesél, aki bosszút áll azokon, akik szülei haláláért felelősek. Ebben az esetben valóban ennyiről van szó, az előbbi mondat nem a film történetének összefoglalása, hanem a film valóban nem szól többről. Ugyanez a hibája a *Chocolate* (r. Prachya Pinkaew; Thaiföld) című alkotásnak is, ahol úgyszintén lenyűgöző harci koreográfiákat csodálhatunk hosszú percekig, ám a történet ott is épp ilyen sekélyes. Egy fiatal lány barátjával bosszút áll azokon, akik nem fizették vissza anyja pénzét, mivel erre a pénzre szükségük van, mert az anya halálos beteg. A kislány a film során pusztán kézzel közel ötven embert kaszabol le, ami természetesen abszurd, ugyanúgy, mint az *Ong Bak 2.* mészárlás-jelenetei, ám ezen nem csodálkozunk, mert nem a hitelesség a lényeg, hanem hogy a film lenyűgözze a nézőt, hogy szemünk élvezkedhessen ezekben a hihetetlenül precízen, sőt olykor az abszurditásból fakadó humorral megkomponált jelenetekben.

A fesztiválon nemcsak a kosztümös filmek ígértek izgalmas, akciódús kalandot, hanem a thrillerek is. A *Beast Stalker* (r. Dante Lam; Hong Kong) cselekménye igen szövevényes, mely még az utolsó pillanatban is képes nem várt fordulatokkal előhozakodni. A film annak bizonyítéka, hogy nemcsak Amerikában készülnek remek, látványos thrillerek. Három szálon fut, és egy közelmúltbeli szerencsétlen eseményből következő emberrablás szálait göngyölíti fel. A színészi játék remek, a karakterek nem egysíkúak, hiszen a gonoszról kiderül, hogy valójában egy szerencsétlen, megvakulni készülő, adósságokat halmozó, mozgásképtelen feleségét ápoló figura, aki kényszerből vállalja a piszkos munkát. A jó pedig mégsem olyan makulátlan, az emberrabláshoz is köze van, az elrabolt gyermek testvérének vére ugyanis az ő kezéhez tapad. A fő alakok tehát árnyaltak, a történet a film legvégén is tartalmaz meglepetéseket, talán túl sokat is, emiatt erőltetetté válik a befejezés. Ezt azonban kompenzálják a színészek és az általuk megformált karakterek, valamint az addigi történetészítés, illetve a kamerakezelés, az operatőr ugyanis sokszor kézikamerát használva teszi realiztikussá a képeket, és a hideg, koszos városi környezet képeivel fejezi ki azt a fertőt, amiben a film szereplői élni kényszerültek.

E thriller mellett nagy kaland volt a *K-20: Legend of the Mask* (r. Sato Shimako; Japán). Egy elképzelt múltban, a huszadik század közepén járunk Japánban, ahol K-20, a maszkos rabló Tesla találmányára feni a fogát, célja ezzel a világuralom átvétele. Tervei megvalósításához felbérel egy cirkuszi mutatványost, aki mit sem sejtve fogadja el a megbízatást, aminek az lesz a vége, hogy mindenki K-20-ként ismeri meg arcát. Ezek után vállalja, hogy segít elkapni a valódi K-20-at, így tisztázva saját magát. A kalandok során természetesen szerelem is szövődik, mely bizonyos akadályok miatt nem teljesedhet be. A film társadalmi üzenetének lényege a gazdagok és szegények közötti szakadékok elmosása. Ez némileg emlékeztet a kommunista eszmékre, de végül is a második világháború idején járunk, így ez az elmélet még helyén is van, amennyiben tudatosan mondatik ki a filmben. A *K-20* izgalmas, fordulatos kalandfilm, amiben az érzelgősségtől mentes szerelemnek és a remek, igényes humornak is helye van. Egyszerre emlékeztetett *Indiana Jonesra* és *Batmanre*, és valóban, ez a film megállná a helyét az ilyen nagyszabású alkotások körében. Egyetlen hibája, hogy nem fordítottak elég hangsúlyt bizonyos animált részek kidolgozására, vagy a

vetített háttér hitelességére, ami sajnos nagyvásznon szemet szúr. Ám a film olyan élményt nyújt, hogy az ilyen kisebb hibák könnyen megbocsáthatóakká válnak.

A kalandfilmek mellett a válogatás során sok romantikus komédia is bekerült a fesztivál felhozatalába. Ezek közül kiemelkedő a *The Handsome Suit* (r. Hanabusa Tsutomu; Japán), egy nagyon kedves alkotás arról, hogy lehetünk-e boldogok, megtalálhatjuk-e a szerelmet, ha nem vagyunk szépek. A kövér főhős, akinek kedvenc elfoglaltsága az orrtúrás, éttermet vezet, ám egy feltaláló rábeszéli, hogy használja találmányát, egy öltönyt, mely jóképűvé teszi viselőjét. A férfi azonnal a nők kedvence lesz, és sikeres állásra lel egy modellügynökségnél. Mindeközben azonban elveszíti szem elől azt a gyönyörű lányt, akibe szerelmes. A lánynak épp szépsége okozza gondjait, ő attól szenved, hogy mindenki csak a külsejére kíváncsi, senkit sem érdekel, milyen belső értékeket rejt szépsége. A film végére helyreáll az egyensúly, a ronda férfi és a szép lány végül egymásra talál, bizonyítva azt, hogy a boldogság nem külsőségeken múlik. A film teljesíti vállalását, nem akar mély rétegeket feltárni, csupán egy romantikus, humoros történetbe rejt egyszerű közhelyeket, s teszi mindezt nagyon ügyesen, játékosága, könnyedsége egyaránt jellemzi a történetet, és annak képi megfogalmazását is.

Az *All About Women* (r. Tsui Hark; Kína) három nő boldogságkeresését meséli el. E film szintén játékos, humoros mind történetében, mind a képi megvalósításban. A jellemek igen sarkítottak, leegyszerűsítettek, a három nő egy-egy típust testesít meg. Az egyik a görcsös doktornő, aki a férfiakkal szemben érzett zavarát merevségével próbálja leplezni, a másik egy gyönyörű femme fatale, egy sikeres óriáscég vezérigazgatója, akit barátnői féltékenységből mind elhagytak, a harmadik a vadóc, lázadó zenész, aki képzelt szeretője, a híres énekes miatt zárja ki életéből a valódi, hús-vér férfiakat. Ezek mind valós, komoly problémák, ám a film mindezt könnyedén, humorral fogalmazza meg. Képi stilizáltsága rendkívül jól passzol a film stílusához, és a mondanivalóhoz, miszerint lehetséges-e befolyásolni az érzelmeket, kialakulhat-e szerelem némi illatos tapasztalásával. A film pozitív véget ér, igazi érzelmek jönnek létre, az egyensúly helyreáll, mindenki megtalálja a saját boldogságához vezető utat.

A *Radit & Jani* (r. Upi; Indonézia) kis költségvetésű film, HD-kamerával vették fel, a kép ennek ellenére nem nevezhető igénytelennek, vagy csúnyának, köszönhetően a kimunkált kompozícióknak, és a szép világításnak. A film némileg közhelyesen egy anyagi problémákkal küzdő pár történetét meséli el. A fiú drogfüggő, a lányt kitagadja családjá, végül terhes lesz, a fiú így feláldozva magát visszaadja a lányt családjának, hogy gyermeke biztonságban nőhessen fel. Láttunk már ilyet, nem egyet, ám mégis fontos filmről van szó, és nemcsak a színészek hiteles alakítása miatt, hanem azért is, mert bizonyítja, kevés pénzből és technikai felszerelések nélkül is lehet jó, igényes filmet csinálni.

Az Udinében bemutatott filmek közül néhány, a nagyon erős indítás ellenére is, gyengébben sikerült. Az ígéret, ami megfogalmazódott a film nyitányában, sokszor nem teljesült, vagy az izgalmasnak tűnő történet idővel elült. A *Radit & Jani*, az *All About Women* és a *Chocolate* mellett sajnos ugyanez történt a *Fish Story* (r. Nakamura Yoshihiro; Japán) és az *Instant Swamp* (r. Miki Satoshi; Japán) esetében. Mindkét film már a katalógusban szereplő rövid összefoglalás alapján érdekesnek tűnt, és mindkét film bevezetője izgalmas filmet ígért, ám mindkét alkotás története végül értelmetlenné vált. A *Fish Story* a címszereplő punk-banda egyetlen slágerének kapcsán idéz fel eseményeket, melyek valamilyen módon ehhez a számhoz kötődnek. Végül a film elkezd semmiről sem beszélni, és mindezt a semmit a végén még össze is foglalja, hátha valaki eddig nem értette volna a különböző töredék-történetek közötti összefüggést. Az *Instant Swamp* szintén remekül indít, adott egy szerethető női figura, aki ráeszmél, hogy problémáinak oka, hogy nem ismeri édesapját. Ekkor kutatni kezd, de az apa-keresésnek végül tökéletes értelmetlenség lesz a vége, még egy sárkány is felbukkan a filmben, így a lány kigyógyulhat az irracionalitás-

tagadásból. Az értelmetlen történések tulajdonképpen beleillenek a filmbe, mert annak egész stílusa ilyen. A képi világ erősen stilizált, a film maga pedig igen ironikus, nem veszi komolyan magát egy percig sem. De sajnos olyan erősen indít, hogy a végén kicsit mégis csalódnunk kell.

Magyarországon viszonylag kevés ázsiai filmet néznek. Az átlagos magyar néző nem szívesen megy be keleti filmre, mert érthetetlen, nevetséges nyelven beszélnek benne, máshogy néznek ki a szereplők, és biztos csak harcolnak benne órákon keresztül. Ennek a sztereotípiának is megvan a maga alapja, mint mindig. Az ázsiaiak valóban sokszor építenek arra, amijük van, ősi harcművészetükre, amit csak ők tudnak ilyen színvonalon művelni. De miért ne művelné valaki azt, amiben a legjobb? Udinében azonban más is kiderült. A keleti film nemcsak harcművészet, hanem sok minden más. Az ázsiai filmkészítőktől méltán retteghet Hollywood, mert bizonyos klasszikus műfajokban ugyanolyan jók, sőt meg merem kockáztatni, talán jobbak is. A kosztümös filmek, történelmi drámák, akciófilmek, thrillerek, vígjátékok közül egyes alkotások nemcsak felérték az amerikai színvonallal, de helyenként túl is lépték azt. E filmekben bugyutaságnak nyoma sincs. Eltanulták a hollywoodi sémát, és mesterfokon művelik azt. De természetesen még ezen túl is van mit hangsúlyozni. Mert nem kizárólag Amerika majmolásáról, vagy az ősi tradíciók filmre viteléről van itt szó. Igen sajátos, már-már műfajba nem sorolható filmekkel is találkozhattunk az FEFF keretein belül, melyek különleges, stilizált képi világukkal bővöltek el, vagy épp remek humorukkal.

Az ázsiai filmeket máshogy kell nézni, mint az európaiakat vagy az amerikaiakat, eleinte több türelem szükséges hozzájuk, de bele lehet jönni. A magyarországi közönség azonban egyáltalán nincs hozzászokva az ázsiai filmművészethez, hiszen alig három-négy bemutató van évente. Ha több filmet engednének be a magyar mozikba, talán az itthoni nézők is megszoknák az ázsiai filmnyelv sajátosságait, és így nem maradnánk le oly sok kiváló alkotásról. Az ázsiai film Udinében bizonyította, hogy sok mindent tud, és érdemes odafigyelni rá.